

REDACȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 90.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an 20 or.

pe 1/2 an 10

pe 1/4 an 5

pe 1 lună 2

-rii de Duminecă pe an

4 coroane.

Pentru România și străinătate

pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima

dată 14 bani; a doua oară

12 bani; a treia oară 8 b.

de fiecare publicațiune.

Amă abonamentele, cât și

insertiunile sunt a se plăti

înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se primeac.

TRIBUNA POPORULUI

1902.

Reflexiuni politice.

(S.) În lanțul vremii s'a încheiat încă un an. Am asistat la sfârșitul unui an de viață, an de luptă, an de nădejdi și — an de decepții.

S'a împlinit întâiul an din secolul al XX-lea, întâiul an ce a urmat așa riscului reac al lumii, care luminează multă a adus în știința omenească, dar care nu a izbutit să vadă desăvârșindu-se în viața politică și socială acele principii, din ale căror fragmentări s'a născut.

Ceea-ce însă nu s'a îndeplinit, se va îndeplini când vremea se va împlini; căci odată cămăștile în sufletele omenești ideile mari și juste, ele intrupa-se vor cu rindul, cu timpul. Ideea nu poate fi însoțită de fapte și de acte, până-ce puterea ei nu a străbătut, nu s'a prefăcut, nu numai în patrimoniul gândirii ci și în al simțirii, dându-i acestora forța de expansiune necesară, pentru a se pute valida.

Gânduri bune și frumoase avut-am și avem noi Români, gânduri de mărime și lărie a neamului și patriei noastre. Acestea ne-au îndemnat la muncă, la înțelepte lupte; și convingerea, că umblăm în calea adevărului și pe drumul binei, ne dau puterea speranței în isbândă și persistenței pe calea apucată. Vom ajunge la isbândă, luptând pentru sfintele noastre drepturi, având înălțat ochii spre idealul nostru și întărindu-ne întru acel ideal!

Vom ajunge la fântă, ne-slăbind în inimile noastre țaria convingerei și conștiinței valorii și drepturilor noastre, cultivând apropierea și comunitatea direcțiunii desfășurate de forțe, îndeplinindu-ne cu toți datorita.

Nu știm încă, în ce direcție anulul ce s'a încheiat, întotdeauna și în toate părțile și împrejurările la înălțimea situațiunii și chemării, nici a importanței pe care împrejurările ne-ar fi putut hărăzi — așa ce adese-ori frumoase nădejdi s'au prefăcut în decepții; cu toate acestea însă, când facem o privire retrospectivă asupra anulului ce din actualitate trece în domeniul istoriei, trebuie să constatăm, și constatăm cu bucurie, că anul 1901 ne-a fost un an de bine.

Vrajba între frați, care șir de ani a stângerit ori-ce manifestare unitară, energică și ponderoasă, în anul ce expiră s'a îngrogat, — ridicându-se deasupra ei solidaritatea națională, care cereași cauta a încheia șirurile noastre. Și din aceste șiruri, cu nădejde putem aștepta dela viitor, să se ridice ele mentele de forță, de valoare reală, pentru a conduce poporul la continuarea luptelor mărețe, — cari atât de frumoase pagini au lăsat în istoria contemporană a vieții noastre naționale, — pentru a duce cu un pas înainte cauza sfântă a neamului nostru.

Zidurile ce ni-s'au pus în cale de dumant nu au încetat de a fi susținute și întărite; dar puterea unei acțiuni serioase și conștiente din partea noastră, nu va întârzi să cutremure acele ziduri.

Întâiul element al isbândeii este țaria proprie! Și aceasta odată organizată, nu se va pute să nu se țină cont de noi, după importanța noastră, — pentru binele neamului românesc și pentru înălțarea patriei.

Temelile, pentru desfășurarea forțelor noastre în această direcție, s'au pus; și modestul început îndădădu-m să-i urmeze an rodnic. Am trecut prin „reacul luminei”; trebuie să-i urmeze reacul libertății faptice. Dela noi va depinde, dacă ne-am pătruns în deajuns de conștiința drepturilor și aspirațiilor noastre, să biruim, să ne validăm cu toate calitățile și cu importanța noastră în viața și știința statului, ai cărui cetățeni suntem; căci țaria dinjmanului, mai ales în slăbia ta își găsește alimentare.

Grea va fi lupta, dar credința în Dumnezeu și conștiința dreptății și vredniciei tale, nu rămâne fără răsplata, când la muncă, la luptă, și-au servit de îndemn.

Lăundu-ne rămas bun dela anul ce trece, cu acest fel de gânduri să trecem în anu nou, 1902.

I.

Puțini sunt dintre noi Români din țerile noastre Coroanei Sft. Ștefan, cari au putut să se ocupa cu studii politice.

Impregiațiile grele, în care trăim, ne silesc a pune timpul și munca noastră în serviciul altor scopuri mai apropiate de viața practică și de trebuințele zilei. Lipsa studiilor politice însă ne îngreunează foarte mult orientarea în situațiuni nouă, cari ni-se creează, și ne face să stăm nedumeriți și nehotărâți atunci, când am trebui să pășim înainte și să folosim momentele trecătoare în preschimbarea neîntreruptă a situațiilor politice.

Avem deja în urma noastră două sute de ani, de când Români duc o luptă politică cu un scop bine precizat. În acest lung period s'au stabilit principii conducătoare și direcțiuni hotărâtoare pentru ajungerea acestui scop, principii și direcțiuni, cari au trecut prin judecata critică a mai multor generațiuni de oameni și a unor bărbați eminenți cari după vremuri au ajuns în fruntea poporului român. De toate acestea noi trebuie să ținem seamă în toate momentele, când pornim o acțiune politică. Căci numai în detrimentul nostru național poate să fie, când, în necunoștința trecutului

nostru, să ne îndreptăm direcțiuni politice, cari nu corespund cu principiile stabilite. Acelea pot numai să ne depărteze de țintă, sau, în cazul cel mai bun, să ne țină pe loc.

Dacă e să precisăm scopul sau ținta politicei noastre naționale în cei două sute de ani trecuți, nu întimpinăm nici o greutate. Dela Mitropolitul Atanasie, care marchează o epocă nouă în istoria Românilor, până astăzi, poporul român n'a avut alte aspirațiuni politice, decât să fie pus în ceea ce privește drepturile politice pe picior egal cu celelalte popoare din patrie.

Aceasta reese atât de clar și de convingător din istoria celor două sute de ani din urmă, încât noi, vroind a aduce dovezi, am fi nevoiați să ne provocăm la toate mișcările politice ale Românilor și să cităm toate Manifestele sinoadelor generale dela începutul secolului al 18-lea, lungul șir de Memorande prezentate de Români autorităților mai înalte și prea-înalte dela anul 1700 până astăzi, precum și toate Programele politice, stabilite de adunări românești în cursul vremurilor. Nimic ca această povară de dovezi nu poate să lovească mai tare în față pe acei reuvoitori și calomnatori, cari vor să pună în cărca Românilor tendențe politice nepatriotice și iredentiste. N'au existat de acestea nici odată la poporul român. Și astăzi încă, după două sute de ani, tot acest scop îl urmărim prin politica noastră națională și îl vom urmări înainte până când va fi realizat. Egala îndreptărire a popoarelor unui stat este un principiu recunoscut de întreaga lume civilizată ca just. Nouă Românilor, cari ducem o luptă grea pentru realizarea lui în patria noastră, ni-se cuvine onoarea; opfesorilor nostri, cari se opun, li-se cuvine rușinea. Fiind-că urmărim un

scop bun și drept, și lupta noastră este dreaptă, și vom eși biruitori din ea, ca toți luptătorii pentru o cauză dreaptă.

Deși neîndreptățiți și greu apăsați, Români nu s'au impacientat, ci au urmas cu multă chibzuală scopul politic.

Mijloacele întrebunțate de ei au fost pacifice și patriotice. În durerile lor nesfârșite ei s'au obcinuit a alerga la împăratul, în care s'au deprins a vedea singurul lor scut, singurul lor sprijin. Politica această, întemeiată și practică de aneșorii nostri, a fost foarte înțeleaptă și rodnică. N'avem decât să căutăm în istoria noastră și să ne convingem, că salvătorii, binefăcătorii și sprigiitorii poporului român au fost împărații din Casa habsburgică.

Împăratul Leopold ni-a dat nouă drepturi politice, încât permiteau timpurile și împrejurările de atunci, și ni-a deschis calea, ca prin hărnicia noastră proprie să le întărim și să le lărgim. Împăratul Carol VI. ni-a dat un reprezentant național, primul și singurul, în Dieta feudală a Transilvaniei, ni-a înzestrat cu averi și venituri episcopia Făgărașului pentru scopuri culturale și a stăruit pe lângă Diete și guverne, ca plângerile Românilor să fie satisfăcute.

Împărăteasa Maria Teresia regulează doza de preoților români, ne dă o a doua episcopie, ridică la Blaj mănăstirea, catedrala și școlile. Împăratul Leopold al II-lea caotăbue cu spiritul său liberal la întărirea drepturilor noastre și la sporirea institutelor de învățământ.

Să ne provocăm și la binefăcările și spriginul, cu care am fost împărțășiți de actualul Împărat? Cine dintre Români nu știe, că Împăratul Francisc Iosif a semnat legea pentru recunoașterea națiunii române; cine nu știe, că el ni-a dat Mitropolia ortodoxă și Constituția bisericească minunată? Spriginul mare și însemnat, de care s'au bucurat Români în toate timpurile din partea Casei domnitoare, devine pentru noi și mai valoros, când ne gândim, că Împărații au sevârșit aceste fapte din propriul lor îndemn și adese-ori în contra sfaturilor consilierilor și guvernelor lor; când ne gândim, că nici o pațiune suroră nu ni-a întins mâna și nimeni altcine-va nu ni-a dat nimic.

Așfel fiind, nu ne putem mira, dacă politica noastră întreagă s'a clădit pe bunăvoința Împăraților și dacă dinasticismul a devenit un principiu conducător al ei. Ne mirăm însă de unii dintre noi, cari în timpul mai recent s'au lovit de caracterul leal și dinastic al politicei noastre naționale, și au sfârșit pe Români să abandoneze din politica lor acest principiu învechit și pentru prezent neoportun. Sfătuitorii aceștia sigur nu și-au dat osteneala să cunoască trecutul luptelor noastre politice.

Calea la Împăratul a fost cea mai mult umblată în politica românească, dar ea n'a fost singura. Poporul român avea totdeauna bune dispoziții a intra la înțelegere și a încheia compromise și transacțiuni cu națiunile și confesiunile din patrie. Dispoziția această resulta din principii patriotice și pacifice al politicei noastre naționale. Numai arare-ori am ajuns să nu mergem această cale, dar nu din vina noastră,

ci din vina opresorilor nostri. Domni feudali și ceilalți stăpâni ai țeranului român erau mândri și nu stăteau de vorbă cu slugile, cu sclavii lor. De altă parte poporațiunea română era cu mult prea numeroasă, pentru-ca să nu fie temută de toți: de domni feudali și de orașenii liberi, de catolici și de protestanți, de Maghiari și de Sași. Eram mulți la 1700, precum suntem și astăzi mulți.

Numai o singură dată s'a întemplat în acești două sute de ani trecuți, ca Români să pună mâna pe arme și să încerce pe cale revoluționară a scutura jugul nesuferit ce-i apăsa. Nici în acest unic cas însă mișcarea revoluționară n'a fost generală și n'a fost îndreptată contra împăratului; ci numai contra aristocrației neomenoase. Mișcarea revoluționară din 1848 nu cade în această categorie, fiind-că ea a fost o contra-revoluție; Români luptau atunci în giurul steagurilor imperiale și conduși de generali austriaci.

Scopul și principiile politice naționale vor eși și mai bine în relief, când vom trece în revistă activitatea susțitorilor lor principali, ceea-ce ne propunem a face într-un articol următor.

Eugen Brots.

Goluchowsky se duce? In presa germană și rusească s'a lansat știrea, că ministrul de externe austro-ungar, contele Goluchowsky, a demisionat.

Deși această știre a fost desmințită în mod oficial, — totuși pare a fi în legătură cu demonstrațiile anti-germane din Galizia, pornite din incidentul prigonizilor Polonezilor din Prusia, și asupra cărora s'au cerut cancelarului austriac explicațiuni prin reprezentantul Germaniei la Viena.

Ziarele rusești ocupându-se de această pretinsă demisiune a lui Goluchowsky, o aduc în legătură cu recentul discurs al contelui de Bülow, care a spus, că Germania nu are așa mare trebuință de Tripla-Alianță. În consecința, — așa raționează „Viedomosti” — va fi chemat în funcțiunea de cancelar baronul Aehrenthal, reprezentantul austro-ungar în Petersburg, care va conduce politica externă nu atât de mult în spirit tripla-alianțist, ci în direcția unei apropieri de Rusia.

Soartea pactului. Un înalt personaj, care are legături cu cercurile politice din Viena — după-cum ni-l presintă „Magyarorszag” — a făcut următoarele comunicări, în privința pactului:

Sunt multe și temeinice motive, cari mă fac a crede, că Coroana este informată în sensul că s'ar pute pune capăt neînțelegerilor germano-cehe, dacă s'ar încheia pactul în condiții mai avantajoase, decât până-aci, pentru Austria. Și dacă așa este (și bănuiesc foarte mult, că este așa), Körber e destul de bun diplomat, ca cu prețul pactului să cumpere împăcarea — pentru un timp relativ cât de scurt — între Germani și Cehi. Politicianii maghiari răspund la aceasta, că nu stau la țig prost. Cred că actualul guvern nu s'ar preta; dar e întrebare, dacă nu s'ar găsi altul, care să primească a sta de vorbă în astfel de condițiuni?

S'a găsit pricina.

S'a găsit, în sfârșit, pricina, pentru care mai zilele trecute mai multe calfe de brutari din Budapesta au pus la cale o turburare, care a îngrozit orașul întreg și a costat viața mai multor oameni, ear casa societății industriale din strada Barcsay a fost aproape nimicită.

Pricina supărării domnilor calfe ar fi anume, că societatea industrială mijlocia de lucru calfelor străine, cari, se înțelege, lucrau cu preț mai scăzut și poate — și mai bine, decât patrioții din capitală, cari dacă s'au născut unguri, cred că au dreptul să lucre puțin și rău și să ceară mult. Cât sunt însă de patrioți patronii, gazdele cari dau de lucru, așa de prosti n'au vrut să se arate, ca numai din patriotism să țină calfe maghiare. S'a întâmplat deci, că străinii aveau de lucru, ear calfele maghiare în loc de a frământa aluat pentru pâni și cozonaci, au rămas să se hrănească cu răbdări prăjite. Din acestea nimeni nu s'a săturat însă. Mai puțin se satură un stomac unguresc, care pe pământul acesta de Canaan este în drept să pretindă nu numai pâine și lapte, ce se dă gratis în Budapesta câte 12—14 mil porții pe zi, ci și carne.

De necaz că n'au, s'au apucat deci oștiștii „peck-maistri“ maghiari să facă o rebeliune, să spargă capete, ferestri și terciu să facă pe ori cine le va eși în cale. Îngroziseră capitala.

Asta n'ar fi însă nimic. Nu e întâia oră și n'are să fie cea din urmă, ca cei cu stomacul gol să caute a lua de unde este, chiar cu sila, ear dacă piedici li-se pun, să spargă și să nimiciască.

Ciudat este numai un lucru: foile din Budapesta, cari înainte cu 3—4 zile nu găsiseră cuvinte destul de aspre pentru a osândi pe calfele rebele, acum nu mai ceartă decât cel mult pe — patroni! Zic că patronii n'ar trebui să țină calfe străine, ci Unguri, și acestora să le plătească bine.

Societatea industrială, a cărei casă a fost făcută puzderii, nu trebuia nici ea să mijlociască de lucru calfelor de neam străin!

Ceea-ce însemnează, că li-se poate ierta calfelor vandalismul și omorurile

ce au făcut.... Au făcut totul în — patriotism.

Au luptat contra străinismului, cum au luptat bună-eară și studenții unguri dela școlile înalte, cari nopți d'arindul s'au jertfit umblând prin toate bordeele de noapte din Budapesta și au demonstrat unde cântărețele cântau și altfel decât ungurește. Deosebirea e numai, că până ce studenților li s'au spart capetele în câte-va locuri, și peste tot au mâncat bătaie chiar cu asistență polițienească, până atunci calfele de brutari te pomenești că vor fi chiar lăudați ear cei așanși pe mâna poliției azi mâne — sloboz!

Ear urmarea care poate să fie? Eată care.

Calfele maghiare vor prinde curaj și vor sili pe patroni să le plătească mai bine. Aceștia, la rândul lor, vor scumpi și ei — pânea. Vor suferi mai greu oamenii săraci, cari când nu vor mai avea destul nici pentru pâne, ear pânea împărțită de pomană nu se va ajunge tuturora, o să vedem în Budapesta rebeliunea mulțimii. Căci săracii sunt cei mulți la număr. Și vom rîde bine văzând isprava, la care s'a ajuns prin cumintenia celor dela foile maghiare.

Mandatul dela Năsăud.

Budapesta, 11 Ianuarie 1902.

Eri și astăzi Curia a pertractat petiția contra alegerii de deputat a lui Dr. Beck, înaintată de partidul d-lui Ciocan, care a rămas în minoritate la alegerea de deputat din cercul Năsăudului.

E însemnată alegerea dela Năsăud, căci acolo a luptat Ciocan — aderent al lui Bánffy — susținut de Români, și Dr. Beck — aderent lui Széll, susținut de organele oficiale. E știut, că Românii de acolo nu au mers la vot pentru Ciocan, dacă nu li-ar fi fost impus un jidan și om necunoscut și dacă protopretorul Bódó — căzut în alegerea în consiliu — s'ar fi lăudat, că el cu voturile ungurești dispune de soartea cercului aproape curat românesc. Susținerea lui Ciocan a fost o demonstrație contra guvernului și dacă nu erau presiuni și coruperi ne mai pomenite, jidanul Beck nu reușea.

Recursul înaintat de partidul lui Ciocan s'a pertractat astăzi. Apărătorul lui Ciocan își arăta amenințările lui Bódó și spune, că Bódó a declarat pu-

blice, că are o sută de mii florenți la dispoziție. S'au cumpărat voturi cu câte 20 cor. Spuse că Ciocan e bun maghiar și că lui li-se poate mulțami armaoia dintre Români și Unguri. Arată că s'a promis reformatilor unguri organe în biserica, ear Românilor și Jidanilor li-s'au dat bani. Crășmarii au fost amenințați cu detragerea dreptului de crășmarit. Proștii au fost amenințați, că nu vor căpăta ajutor de stat. Asemenea s'a făcut presiune oficioasă față de notari și primarii români și după-ace mai laudă pe Românul maghiar sau Maghiarul român Ciocan, cere nimicirea alegerii.

Apărătorul lui Beck spune, că nu sunt motive de nimicire și combate argumentele și dovezile aduse de partidul lui Ciocan. Cere validitatea alegerii.

Al doilea apărător al lui Beck prezintă o contra-petiție, care spune, că alegătorii lui Beck au fost terorizați de alegătorii lui Ciocan. Argumentele aduse sunt pișcătoare pentru Ciocan. Spune, că pe dl Ciocan politica l'a trântit. Intre Români era Român, ear între Unguri Ungur, (adeacă unameleon politic! Frumos, d le Ciocan! — R. „T. P.“)

După-ace advocaților lui Beck le respunde avocatul d-lui Ciocan, juzii se retrag și astăzi au adus următoarea sentință: Petiția înaintată de partidul d-lui Ciocan se respinge și Dr. Beck e decretat de deputat.

E o răsplată pentru activitatea patriotică a d-lui Ciocan. Rămâne, ca dl Ciocan să-și tragă consecvențele și să se lase de politica d-sale: cu doi bani în trei pungii. Raportor.

SCRISOARE DIN BIHOR.

Oradea-Mare, Ian. 1902.

Publicul cetitor e deja obișnuit ca mai ales lucruri rele să audă din părțile noastre. Numai rar se găsește vr'un corespondent mai imparțial, care — cunoscând relațiile vitrege din acest centru expus — să aprecieze după merit ceea-ce se face p'aci.

Prin aceasta nici pe departe nu vreau să spun, că am fi ajuns apog-ul activității și că Românii de pe aici n'am pute face și mai mult! O nu, e puțin, prea puțin ceea-ce s'a făcut și se face, dar vina nu e numai a noastră, ci în mare parte și a relațiilor politice... Anii din urmă, nu-i vorbă, se auzia de mișcări ceva mai intensive, de serate și conveniri arangiate în stil mai mare, cari au fost și succes poate

peste, așteptări dar tomai prin împregiurarea, că au fost arangiate în stil mai mare, pentru un public cu o creștere românească mai înaltă, și-au greșit în-câtva ținta... Nu e așa o învinuire, o mânășă de provocare aruncată în fața publicului românesc din Bihor, e cel mult un regret...

Tinerimea română dela academi... drept din loc era de obiceiul aceea, care pune la cale mișcările acestora culturale. De un șir lung de ani, credincioși tradiției moștenite, acești tineri arangează an de an câte un concert, din venitul cărnia se ajută tinerii mai săraci. Acum doi ani au făcut un pas înainte! Au pus temeiul unui fond permanent de ajutorare, care acum întrece deja suma de 1000 coroane, ear acum un an au pus la cale și un șir de conveniri sociale.

Și tinerimea română din anul acesta a voit să se arate vrednică de numele de tinerime „inteligentă și muncitoare“ și a arangeat conveniri sociale, între altele și o serată literară. Scopul lor a fost: propagarea sociabilității, schimb de idei și nivelarea diferențelor în vederi ce, fatalmente, există între toți Românii. Nu știu să se fi scris despre aceste conveniri.

E destul de rău, dar acum ar fi târziu să mai revin la niște conveniri ce-au avut loc acum două-trei luni! Mă mărginesc dară a aminti numai, că au succes pe deplin. A luat parte întreaga societate românească din loc.

Convenirile au fost însă numai un fel de „preludiu“ la concertul-teatru ce avea să urmeze! Precum aflu, tinerimea în anul acesta va reprezenta piesa teatrală „Cinel-Cinel“ (de Alexandri), carei reprezentări îi va premerge un concert, la care vor debuta două artiste cu renume stabilit, ear scopul earăși va fi: mărirea fondului de ajutorare.

N'am de gând să aduc tinerimii laude nemeritate, lauda adusă nu se revărsă și asupra mea, dar trebuie să constat, că alegerea piesei a fost nimerită... Publicul din Bihor va avea prilegiu să audă odată o limbă frumoasă românească — din guri frumoase românești. Mișcarea asta e un nou semn, că evieată și în societatea românească de aici, numai cât e greu să se dea semne cari să se simtă și dincolo de hotarele comitatului nostru...

Timpul arangării încă nu e fixat. O să-l aduc la cunoștință în scrisoarea mea viitoare, în care, am nădejde, o să vă pot raporta lucruri tot atât de îmbucurătoare. Rap.

An vechiu, an nou.

An vechiu, tu pleci la vecinicie!
Nici-când nu te vei returna...
Și visuri dulci și dor și lacrimi
Azi te petrec în calea ta.

Pe prag tu treci, când vine altul
Ce poart-al sufletelor dor...
Din veacuri doar e lege'n lume:
Copii se nasc, bătrânii mor...

Azi viu ca să depun cunună,
An vechiu, pe tristul tău mormânt...
Cu tine planuri, visuri multe
Pe veci se risipiră'n vânt!

Dar am avut și dulci momente
Și farmec în viața ta.
Le-uit azi ale tale rele,
Vin a te binecuvânta!

Tu ca părinte, grijă de fiul
Ce azi zimbînd ne stă pe prag,
De-asupra lui veghează vecinic,
Indreaptă-i pașii lui cu drag.

An vechiu, de n'ai fost tu în stare
Din bine a ne dărui,
De toate să ne împărtășească
Cel nou, cel care azi scui.

Te salutăm cu drag, copile,
Și te poftim să stai la noi;
Și să ne scapi de rele multe
De-ale trecutului nevoi!

Te-am îmbia cu vin, cu bere,
Ne temem însă — azi ați da:
Ești tiner și-ți vei perde mintea
Și datorința vei uita!

Căci toți venim cu drag la tine,
Rostind al nostru tainic dor,
Cercînd la visuri împlinire;
Tu poate știi, că — nu se vor...

Bătrânilor — le dă liniște
Și minte dă-le la copii!
Și scapă-ne de rău, de ciumă
Dar mai ales — de datorii...

La fete, dă le haine scumpe
La toate — mire să le aduci,
Să ne aduci o veselie,
Pe toți la dans să ne apuci.

Iubire, dragoste frățească,
La fapte mari un dor prea sfânt
Să verși în inimile noastre,
Când te cobori p'acest pământ.

Să nu lași între oameni ura
S'al răsunării negru dor,
De cari și faptele vîrtuții
Se vestează în calea lor.

Bine-ai venit, copile vesel,
O vino; intră-ne pe prag:
Comoara dorurilor noastre,
An nou — te salutăm cu drag!

1902. Alexandru Aciu.

De Anul-nou.

În sinul vremilor apuse
Adoarme vecinic vechiul an,
Și, ca un pup de floare-albastră,
Răsare altul din noian.

Caprînșt de bucurii și frică
Privim la el și ne gândim:
Cum o să fie?... Ce ne-aduce?...
Și-om ști mai drept, mai bun să fim?..

Căci prea ne-am îngredit în rele:
De limbă, lege ne-am uitat;
Și-am fost dușmani... pe când din Ceruri
Un glas la pace ne-a chemat...

Lăsat-am între noi să crească
Voioasă planta negrei uri;
Greșit-am, neștiind să punem
Hotar iubitei noastre guri.

Și ciungilor cinstit-am pacea,
Divinul glas reci l-am primit;
Trăit-am trupului, și'n suflet
Vulcan din iad am zămislit.

Cu ochii tăi, luceferi mândri,
Așa de dulci, de blânzi și buni,
Tu, tiner an, în sfântul farmec
Și'n dragoste să ne împreuni!

Săraci, bogăți, să-și dea mîna
Cu gând senin și creștinesc;
Să salte cerul și pământul
De-atîta dor dumnezeesc.

Românul, verde, brav să fie,
În munți cu codri, prin câmpii;
Pătrundă se de'nalte doruri
Sub straja-eternel armonii...

Prin peșteri negre, frumoase,
Dispară demonii căși sunt;
Și pacea, dragostea domnească
„Precum în cer, și pe pământ.“

Ear traiul tău, ori-cât înșamă
O clipă numai printre vremi,
Va fi etern, dacă trăi l vei
La viață nouă să ne chemi.
Cherchieu, 1 Ianuarie 1902.

Pr. Al. Munteanu al lui Vasile.

Ajunul Crăciunului.

Da, în această oră simți procedura
În necorectă, însă îi lipsia curajul să-și
recunoască greșeala, tăcu dar, cu hotărîrea
să repare ce a greșit. El căuta să se scuse
naintea lui, și se gândi, că ce ar zice cunoscuții lui, când ar afla că sub ce împregiurări miserabile a trăit până acuma sora bogatului consilier de comerț.

„Nu, nu se potrivește în casa mea“,
gândi el, „trebuie să iau în considerare
poziția mea socială! Pe copilul ei însă îi
voin adopta, și nu-î destul dacă o scap de
grija asta?“

„Eleno!“ zise de odată oprindu-se înaintea ei, „cred că ai găcit ce m'a adus aici? Vezi, deși nu am auzit de mult nimic unul de altul, căci un om al negoțului nu poate întotdeauna cum vrea, ș'apoi

Pentru Casa Națională.

Au mai sosit pentru Casa Națională drept răscumpărare de felicitări de Anul-nou următoarele sume:

DI Moise Babescu, Fenlac	2	cor.
" Iacov Marian, Timișoara	2	"
" Costa Mihailovici, Timișoara	2	"
" George Turu, Orlaca	2	"
" Cornel Lazar, Almaș	1	"
<i>Ultima publicație a fost:</i>		
DI Dr. N. Oncu	20	cor.
" Traian Vațian	10	"
" Dr. Iuliu Mera	5	"
" Petru Truța	5	"
" Iuliu Herbav	5	"
" Dr. Teodor Burdan	2	"
" Vasiliu Papp	2	"
" Roman Cioregar	2	"
" Sava Raicu	2	"
" Iancu Ștefanuțiu	2	"
" Axente Secula	2	"
" Ioan Bulboacă	2	"
" Dr. Ioan Rațiu	2	"
" Dr. Ilie Precupaș	2	"
" Dr. Ioan Trăilescu	2	"
" Dr. Liviu Tamășdan	2	"
" Ludovic Fazekas	2	"
" Ioan Faur	1	"
" Teodor Pap	1	"
" Dr. Eugen Șimonca	1	"
" Grigore Mladin	1	"
" Russu Șirianu	1	"
" Sever Secula	1	"
" Petru Simțion	1	"
" Ioan Morariu	1	"
" I. L. Papp, protosinel	5	"
" Dr. George Vessa, Socodor	2	"
" Paul Milovan, Arad	1	"
" Dimitrie Miletici Biserica Albă	10	"
" Aurel Savici, Lipova	2	"
Dela Codru	10	"
DI Iustin Pop, Târnova	2	"
" Alexandru Mihuția, Timișoara	2	"
" Dr. Aurel Halic, Lipova	3	"
" A. Căcinea, Cil	3	"
" Augustin Beleş, Șimand	6	"
" Mihai Curtean, Abrud	5	"
DI Alex. Negrea, căpitan, Arad	2	cor.
" Grigorie și Sabina Marienescu, Lipova	5	"
" Dr. Petru Mladin, Prebul	5	"
" Vasile Sala, Vașcău	1	"
" Dr. Lazar Popovici, Viena	10	"
Suma totală 175 cor.		

Intre hârtiile acestea aflăm, pentru rima-dată, și scrisurile fonciare ale instituției de credit și de economii „Albina”, că-ora până acum le-a lipsit facultatea aceasta și cari, mulțumită intervențiunii conducătorilor acestui institut, în viitor vor pute servi drept cauziuni pentru ori-ce fel de lucrări erariale. Admiterea scrisurilor fonciare ale „Albinei” drept cauziuni erariale este a se considera totde-odată ca o recunoaștere oficială a solidității acestui institut și a bonității scrisurilor sale fonciare, știut fiind, că în privința hârtiilor de cauziuni guvernul procede cu cea mai mare rigoare, neadmițând decât hârtiile de prima bonitate dela institute bine reputeate din țeară. În curând credem, că va urma și lombardabilitatea la banca austro ungară (posibilitatea de a amanața aceste scrisuri fonciare la banca de emisiune), precum și admiterea drept cauziuni de căsătorie la ofțeri.

Dela Curtea episcopescă. Duminecă, ziua numelui P. S. Sale d-lui Episcop Iosif Goldis, s'a dat în reședința episcopescă un prânz festiv, la care au luat parte următorii invitați: d-nii: Ioan Urban, comitele suprem al comitatului; Vászárhelyi Béla, membru al casei magnașilor; Otrubay Károly, președinte de tribunal; Kugler H., jude la tabla regescă; Vászárhelyi László, președintele reuniunii agricole; P. Truța, Vasile Goldis, Lazar, avocat; Abray, directorul școlii comerciale; Boros Vida, directorul școlii; Márk, conducător de lucrări c. f. m.; Kris Kálmán, primarul orașului; Fábian László, fost comite suprem; Salacz Gyula, deputat; Dr. Vass medic, Varjassi Árpád, Aug. I. nsea, R. Ciorogariu, Dr. Suciu adv., Buriâu nos, directorul gimnasiului din loc; I. Beleş Dr. D. Bonts, notari publici.

Furt. În cursul nopții spre Joi (10 Ianuarie n.) au avut loc furturi au spart ușa dela podul școlii române a d-lui învățător Ioan Vancu din oraș (suburbiu al Aradului) și au furat de acolo tot ce numit învățător avea adunat întru iarnă. Intre lucrurile furate, mai de puțin sunt: vr'o 60-70 kilograme de carne de porc și vre-o 25 kilograme de cârnaț. Căci se urcă la 130 coroane, ceea ce se poate vedea pe un învățător sărac este o sumă foarte simțită. Crima e nu se poate decât condamna-bila. Poliția a pornit cercetarea în contra hoților, dar până acum nu li-a ieșit la urmă. — De asemenea „colindători” să n'abia parte nici un Crăciun.

O pagină din viața lui Eminescu. „Evenimentul” din Iași publică următoarea știre: În numărul prim al „Arhivei” pe anul viitor va apărea un însemnat articol intitulat: Ultima rază din viața lui Eminescu, de Riria, pseudonim, sub care ascunde o doamnă din societatea ieșii. Acel articol e o culegere de 10 scrisori adresate de această doamnă în 1886, când era încă nemăritată, unei prietene, scrisori, cari reproduc convorbirile de un suprem

interes, petrecute între autoară și poetul Eminescu, care, se știe, că în acel an revenise la rațiune, cel puțin în partea ei pur intelectuală, deși faptele lui tot arătau urme de dezechilibriu. Importanța scrisorilor stă în valoarea lor literară, fiind scrise parte în prosă, parte în prosă ritmată și în momentul de încălzire a sentimentului în versuri, într-o limbă românească din cele mai alese și mai frumoase. Aproape fie-care frasă și fie-care vers conțin o gândire și este însemnat faptul, că deși scrisorile nu țin, decât în treacăt, tema iubirii, totuși prezintă un interes atât de mare, încât le citești cu o neșpusă plăcere dela început până la sfârșit. Printro indiscreție am putut căpeta următoarele trei versuri, pe cari Eminescu le adresează celor-ce sunt atrași de cariera poetică:

O, spune-le te rog, ca să rămăe 'n loc,
Arde și greu consumă simțirea cu-al ei foc,
Găsești dureri în patimă, dar nu găsești noroc.

Glăstămăția Jidanului. Zilele acestea s'a petrecut în Budapesta un furt senzațional, care a fost urmat apoi de o sinucidere mai senzațională. Casul este următorul: În Budapesta trăia un medic jidan, Dr. Tomku Samu, care avea o sumedenie de hârtii de valoare, asigurate de el la bancă. În contra spargerii, pentru prețul de 100 000 coroane. Într-una din zilele trecute hârtiile numitului medic au fost furate și toată lumea privia cu compătimire la medicul păgubit. Poliția imediat a pornit cercetare, și aceasta s'a terminat cu rezultatul următor: Spargerea și furtul le operase adevărat medicul însuși, pentru-ca să-și capete astfel și prețul de asigurare al hârtiilor „furate”. Cu mult mai înainte de afirmativa spargere, medicul jidau își ridicase în Viena prețul hârtiilor „dispărute” și nu mai resta acum, decât să-și ridice și prețul lor de asigurare. Poliția din Budapesta însă a dat de veste și cercetarea luase acum altă direcțiune. Văzându-se strâns cu ușa și negăsind mijloc de scăpare, medicul jidan, înainte de-a cădea în mâinile poliției, s'a sinucis, aruncându-se jos din etajul al patrulea al unei case din Budapesta. A murit imediat.

Negoț de fete. În nenumerate rânduri până acum, foile maghiare amar tânguindu-se au înregistrat casurile de asemenea natură detestabilă, dar mijloc pentru sanarea răului nici una dintre ele nu poate să găsească. Și mirare nu e, căci doi sunt factorii, cari promovează această păcătoasă: firea „națiunii” șoviniste, care servește cu marfa indigenă (honi), și ovreismul hidos, care lăfărează din patria maghiară până și asemenea marfă.

Până acum lumea era obișnuită să întâlnească această marfă cu trecere, lăfărată dintre Unguri, — mai ales în Orient: la Sofia, Constantinopol etc. În abundență sa însă — așa se vede, — marfa aceasta nu s'a mulțumit numai cu aceste debușuri din Orientul european, ci a trebuit să treacă peste oceane, căci foile patriotice în număr din urmă înregistrează acum, după „T.” din Fiume, următoarea veste: Un căpitan de marină, sosit zilele acestea din America-sudică, povestește cu mare indignație, că cuburile de păcate din orașele Braziliei și Argentinei sunt pline cu fete maghiare. Înainte de asta numai ici colo se găseau „patriote” în acele țări departate; acum însă, decând cu emigrările în creștere, — și a sporit mult și numărul acestor fete pașote. Cea mai mare parte din acestea se importează direct din Europa (reședință din Ungaria), ear celelalte ajung acolo în familiile emigranților decăzuți în America.

Trist tablou, în adevăr, pentru „națiunea” singură alcătuitoare, dar Jidanului „hazafai” puța îl pasă, căci el pentru sine vrea să ia paștul și dia acest negoț revoltător.

Femei — în administrație. Da, am ajuns s'o întâlnim deja și aceasta. Va și produce, desigur, senzație mare mai ales între notarii comunei știrea, că o tină copilă, versată în toate agendele notariale, caută aplicație în vre-cancelarie notarială. În'un număr din urnă, ziarul „Magyar Köz gazdátas” publică așntul, că o copilă versată în în toate ramurile, afacerilor notariale și cu praxă de trei ani — caută aplicație. Inchipuți-vă, în adevăr, o rumoasă copilă stând în fruntea sfetului unei comune, sau umblând strada din casa în casă, făcând descripția vitel și a copiilașilor de peste șase ani! Dar n'are a face; domniul notari să folosească numai iute și de grabă buna ocazie, pentru a deschide drum emancipației femeii — și în administrație.

Bibliografie.

„Din Liturgia bisericii ort. române” manual cu ilustrațiuni — pentru școlile medii și populare, a eșit de sub tipar și se poate procura dela Administrațiunea ziarului „Tribuna Poporului”. Prețul unui exemplar 60 fileri plus porto postal 5 fileri.

Almanachul societății de lectură „Petru Maior” Budapesta 1901. Un elegant volum în 4° mare. Din bogatul cuprins al leuabilei lucrări remarcăm: Istoricul Societății, în cei din urmă zece ani. — Problema vieții, de Alex. Mocsonyi. — Câte-va date statistice la populațiunea română, de I. Cav. Puscariu. — Creșterea rațională, de I. Slavici, etc. Volumul conține și trei portrete minunate executate (Al. Mocsonyi, Alma Dunca de Schiau Meritt și Alexandru Roman). Prețul 4 coroane.

Novela de Enrie Sienkiewicz: Natură și viață. — Sluga vechi. — Ianco musicantul, — traduse de I. C. Panțu. Sunt trei bucăți admirabile din scrierile mărunte ale celebrului scriitor polonez. Traducerea e frumoasă, făcută într-o limbă așa-zicând ireproșabilă. Prețul unui volum 4° mic 190 pag. 80 bani.

Reprivere istorică asupra fondărei, dezvoltării și activității Vechii asociațiuni funebrele din Timișoara. Elisabetin, în decursul anilor 1852—1902, de Emerie Andrescu, secretarul asociațiunei. — E o broșură care prezintă tot interesul, ca o dovadă de ce poate, și în împrejurări vitrege, sîrguința cu bună credință, pe o cale bună.

ULTIME ȘTIRI.

Răsboiul buro-englez.

Londra, 12 Ianuarie n. Cu data de 10 Ianuarie i-se raportează agenției „Reuter”: De Wett a pornit să înainteze spre Sud. Se crede, că el vrea să năvălească în Capland.

Regele Serbiei greu bolnav.

Belgrad, 12 Ianuarie n. Starca sănătății regelui e foarte gravă. Se confirmă, că el ar fi căzut în stare de apatie, istovit fiind atât trupește, cât și sufletește.

Editor Aurel Popovici Barcianu. Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

Insertiuni și reclame.

Tuturor mușterilor și cunoscuților mei le poftesc an nou fericit.

691 1-1 Cu deosebită stimă
Veduva Duffner Jozsef.

Tuturor amicilor, cunoscuților și pri-jinitorilor mei le poftesc an nou fericit.

Cu toată stima
688 1-1 D. Dozsé,
Grand-Restaurant, gara Timișoara, (Iosefin).

„Anker”. Această societate a fost inauguratăoarea ideei de asigurare în patria noastră. Din averea ei peste 24 milioane coroane sunt plasate în valori ungare. În consiliul direcțional se găsesc mai mulți distinși magnați. În baza acestor considerațiuni, precum și având în vedere averea sa mare, această societate oferă necondiționată siguranță, așa că ori-care părinte de familie poate să se asigure pe sine, soția sa sau copiii săi.

O luptă îngrozitoare s'a pornit în sufletul lui Jekkel Lörincz, în alegerea medicamentului pentru mama sa bolnavă. În sfârșit s'a hotărât să comande adevăratul Fluid Elsa din fabrica singurului producător Eugen V. Feller, din Stubica; și după trei luni de zile mamă-sa era sănătoasă. Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc, că minunatul Fluid-Elsa ajută neînchipuit de mult la cele mai multe boale, cum este: tuse, influență, friguri, gh'cht, reumatism, durere de piept, cap, măsese, junghiuți, crampe, amorțeață, dureri de ochi, etc. Medicament premiat la expozițiile din Paris, Berlin, Londra, etc., cu medalia de aur. 12 sticlețe costă 5 coroane, franco. Singurul fabricant Eugen V. Feller, farmacist în Stubica (Kirchhof Gasse, Agramer comitat). În nici o familie să nu lipsească acest fluid de esență vegetală, al cărui minunat efect de mil de ori s'a dovedit în practică.

NOUTĂȚI.

ARAD, 13 Ianuarie n. 1902.

Cetitorilor nostri urăm An-nou fericit!

O cucerire. Ministrul de comerț a edat un circular, în care se află enumerate hârtiile de valoare, cari pot fi primite de prezent, ca garanță pentru lucrări luate dela stat pe calea licitațiunii minuzende și drept cauziuni pentru alte angajamente luate față de erar din partea diferiților arendatori, furnisori și întreprinzători etc.

tu n'at fi primit milă din partea ei, îți cunoșc mândria; eu totuși m'am gândit — adică eu și nevastă-mea, că deoarece ce n'avem copii, am putut lua fetița ta la noi. Dar, se înțelege, atunci trebuie să renunți cu totul la ea; sper, că vei recunoaște, că, în modul acesta se va obișnui mai ușor în nouile relații.”

Pe când se schimbau aceste vorbe, Marta privia cu spaimă la mamă-sa, căci nici odată n'o văzuse așa de palidă și tristă. Șovăi un moment, oare să nu se repedă la ea și să-i zică: „Voiu rămăre lângă tine, fi earăș vesel!” atunci însă se trezi în ea din nou dorul după strălucire și avere, și n'a fost destul de tare să aducă această jertfă.

„In fine, unchiul are toată dreptatea”, se gândi, „căci ori-cum, pentru mama e cu mult mai ușor să îngrijească numai de ea singură!”

Doamna Lorenț ședea încă tot tăcută, pe vechea canapea, cu mâinile împreunate pe poală. În fine, zise încet: „Dă-mi timp, Robert, să mă mai gândesc, până mâine; trebuie să găsești și tu natural, că nu mă pot împăca așa de repede cu gândul, să mă despart pentru totdeauna de unicul meu copil!”

Consilierul de comerț ridică din umeri. „Nu știu, ce mai ai de resgândit — însă, cum vrei, soro, în curând vei recunoaște și tu, că-ți voesc numai binele!”

Femeia afirmă făcut, însă după expresia feței ei, se putea ceti, că nu împărțea părerile asupra fericitii fiicei sale, tocmai așa fără nici o condiție... Și cu toate acestea, când în decursul zilei se gândi

mai serios asupra lucrului, și când vedea ochii strălucitori ai fetiței, care fără preget zugrăvia în culorile cele mai vii, viața ce era s'o aibă în casa un huluț ei — atunci se hotărî, deși cu inima strînsă de durere, să aducă această jertfă. Se înțelege, ea bine știa, că Marta nu va fi nici odată așa de sincer iubită, ca de mamă-sa, însă fetel puțin îi păsa de dragostea ei, și aceasta era singură, ce i putea oferi.

În ziua următoare veni unchiul eară, ca să afle hotărîrea ei, și dacă se poate să ducă și pe Marta cu sine. Aceasta stă-tinse ore întregi la fereastră și aștepta cu dor venirea lui.

„Vine, mama, vine!” strigă când îl zări și se repezi pe ușă afară.

Câte-va minute după aceea se reîn-toarse cu unchiu-său de mână — și radi-oasă de bucurie și așteptare, se grăbi să-și pue pălăria pe cap.

„Să plecăm dar”, zise unchiul, pe când Marta sta gata.

„Însă nu pentru tot-deauna, Robert”, zise soro-sa, cu voce tremurândă, pe când îi întinse mâna de bun rămas, „cel puțin s'o ved din când în când, căci nu pot altfel!”

„Ah, aceasta o va permite unchiul”, zise Marta, nu i așa, unchiuțule? Tu ești așa de bun!”

„Vm vedé”, zise unchiul impacient, „însă terminați mai iute cu despărțirea, căci nu pot aștepta așa de mult!”

(Va urma).

